

Флореску Каталін Доріан

Біографія

Каталін Доріан Флореску — швейцарський письменник і психолог румунського походження, автор романів, оповідань та есеїв. Народився 27 серпня 1967 року в Тімішоарі, на заході Румунії. Пише переважно німецькою мовою. У центрі його творчості — еміграція, вигнання, пошуки дому й особистої ідентичності, історична пам'ять Східної Європи та прагнення людини знайти місце, де можна жити вільно, безпечно й гідно.

Дитинство майбутнього письменника минуло в комуністичній Румунії за диктатури Ніколае Чаушеску. Його батьки негативно ставилися до режиму й поступово готувалися залишити країну. У 1976 році дев'ятирічний Каталін разом із батьком отримав можливість виїхати на Захід через потребу в медичному лікуванні. Вони побували в Італії та Сполучених Штатах, однак через вісім місяців повернулися до Румунії.

Досвід цієї першої подорожі дав хлопцеві змогу порівняти два світи, розділені "залізною завісою". Захід, який уявлявся простором свободи й достатку, виявився складнішим і суперечливішим, ніж очікувала родина. Повернення до несвободи також стало болісним. Згодом переміщення між Румунією, Італією та Америкою лягло в основу дебютного роману Флореску.

Улітку 1982 року п'ятнадцятирічний Каталін разом із батьками остаточно залишив Румунію та переїхав до Швейцарії. Родина оселилася в Цюриху, який відтоді став постійним місцем його життя. Переїзд вимагав опанування нової мови, пристосування до іншого суспільства й переосмислення власної належності. Надалі письменник неодноразово наголошував, що пов'язаний одночасно з Румунією та Швейцарією, але передусім відчуває себе європейцем.

У 1989–1995 роках Флореску вивчав психологію та психопатологію в Цюрихському університеті. Після закінчення навчання працював психологом у реабілітаційному центрі для людей із наркотичною залежністю. У 1996–2001 роках паралельно здобував додаткову освіту з гештальттерапії. Практична робота з людьми, які переживали залежність, травми й особисті кризи, допомогла йому глибше зрозуміти механізми людського страху, болю, пристосування та внутрішньої стійкості.

Літературний дебют Каталіна Доріана Флореску відбувся 2001 року з виходом роману Wunderzeit — "Час див". Головний герой книжки, п'ятнадцятирічний Алін, має чимало спільного з автором. Разом із батьком він залишає Румунію, живе в Римі та нью-йоркському Бронксі, а потім повертається додому. Через погляд підлітка Флореску показав відмінності між Сходом і Заходом, поступове дорослішання та спробу зрозуміти, де насправді міститься свобода.

Роман побудований не як точне відтворення автобіографії, а як художнє переосмислення особистого досвіду. Алін спостерігає за світом дорослих, вчиться

розпізнавати брехню державної пропаганди й водночас позбувається ідеалізованого уявлення про Захід. Його шлях стає історією самоусвідомлення людини, яка випадає зі звичного середовища, але ще не встигає знайти новий дім.

Wunderzeit отримав схвальні відгуки й був названий німецькомовною книжкою року Швейцарським фондом Шиллера. Успіх дебюту дав Флореску можливість залишити постійну роботу й із грудня 2001 року зосередитися на письменстві. У 2002 році він отримав заохочувальну премію імені Адельберта фон Шаміссо, яку присуджували німецькомовним авторам іншого культурного походження.

Другий роман письменника, *Der kurze Weg nach Hause* — "Короткий шлях додому", вийшов 2002 року. У ньому автор продовжив досліджувати Східну Європу періоду занепаду комуністичних режимів та перших років після їх падіння. Дорога додому у Флореску майже ніколи не є простим поверненням у знайоме місце: вона вимагає зустрічі з минулим, утраченими ілюзіями та країною, яка встигла змінитися.

У 2003 році Каталін Доріан Флореску став лауреатом премії імені Анни Зегерс. Поряд із романами він писав оповідання, газетні колонки, літературні рецензії й есеї про еміграцію, культуру, суспільну відповідальність та європейську ідентичність. Його тексти виходили у швейцарській, німецькій та австрійській пресі, а окремі оповідання звучали на радіо.

У романі *Der blinde Masseur* — "Сліпий масажист", опублікованому 2006 року, герой повертається із Заходу до Румунії та мандрує країною, намагаючись відновити зв'язок із власним минулим. Дорога перетворюється на зустріч із провінційним життям, народними віруваннями, слідами комуністичного режиму та людьми, які навчилися виживати в умовах постійної історичної нестабільності.

Наступний роман, *Zaira*, вийшов 2008 року. У центрі твору — сильна й незалежна жінка, життя якої простягається через десятиліття воєн, політичного насильства та вимушених переїздів. Її шлях веде зі Східної Європи до Сполучених Штатів, а історія кохання, що витримує тривалу розлуку, поєднується з широкою картиною епохи. Флореску показує людину, яка всупереч зовнішньому тиску намагається залишатися вірною власному голосу.

Найбільше визнання письменникові приніс роман *Jacob beschließt zu lieben*, який в українському перекладі вийшов під назвою "Якоб вирішує любити". Книжку опубліковано 2011 року. Це родинна сага, що охоплює близько трьох століть європейської історії та простягається від Лотарингії часів Тридцятилітньої війни до румунського Банату середини XX століття.

Головний герой Якоб Обертін живе в банатському селі Трібсвetter у часи диктатур, депортацій і боротьби за землю та владу. Його зраджує власний батько, він утрачає перше кохання й неодноразово опиняється перед загрозою загибелі. Проте допомога інших людей і здатність любити дають йому сили переживати історичні катастрофи й знову починати життя.

За роман "Якоб вирішує любити" Флореску отримав Швейцарську книжкову премію 2011 року. Наступного року письменника відзначили літературною премією імені

Йозефа фон Айхендорфа за сукупний творчий доробок. У 2013 році він став членом-кореспондентом Баварської академії образотворчих мистецтв.

У романі *Der Mann, der das Glück bringt* — "Людина, яка приносить щастя", виданому 2016 року, поєднано історії двох родин із різних частин світу. Герої Рей та Елена зустрічаються в Нью-Йорку й розповідають одне одному про своїх предків. Одна родинна історія веде до Дунаю та Чорного моря, інша — у світ нью-йоркських іммігрантів. Твір охоплює період від кінця XIX століття до початку XXI століття.

Через зміну оповідачів, поколінь і континентів письменник створив роман про мандрівки, втечі, бідність, пошуки щастя й здатність людини виживати в чужому середовищі. Великі історичні події в ньому показані через життя звичайних людей, які рідко впливають на політику, але змушені нести на собі її наслідки.

У 2017 році Флореску видав збірку з дев'яти оповідань *Der Nabel der Welt* — "Пуп світу". Наступного року з'явилася його документально-есеїстична книжка *Die Freiheit ist möglich* — "Свобода можлива", присвячена відповідальності, сенсу життя та пошукам щастя в сучасному суспільстві. У 2018 році письменник отримав премію Андреаса Гріфіуса за весь творчий доробок і медаль президента Румунії за культурні заслуги.

Роман *Der Feuerturm* — "Пожежна вежа" — вийшов 2022 року. Його центральним образом стала збудована 1892 року пожежна вежа Бухареста, яка спостерігає за містом упродовж майже цілого століття. Через історію п'яти поколінь родини Стойка автор розповідає про зміни столиці, родинну відданість, зраду, суспільні потрясіння та румунську революцію 1989 року.

Працюючи над "Пожежною вежею", Флореску кілька років досліджував історію Бухареста й розмовляв із людьми, які пережили комуністичну диктатуру. Вежа в романі стає не лише міською спорудою, а свідком пожеж, політичних режимів, руйнувань і людських спроб зберегти родину та взаємну підтримку.

У березні 2026 року побачив світ роман *Matei entdeckt die Freiheit* — "Матей відкриває свободу". Його герой зростає в Бухаресті 1930-х років, а за комуністичної диктатури потрапляє до в'язниці через політичні вірші й відбуває покарання на примусових роботах у дельті Дунаю. Після падіння режиму Матей зустрічає колишнього слідчого, причетного до його страждань, і мусить вирішити, чи може помста повернути людині свободу.

Роман охоплює значну частину історії Румунії XX століття й порушує питання про наслідки державного насильства, справедливості, пам'ять і відповідальність. Флореску показує, що завершення диктатури не означає автоматичного звільнення від страху та травматичного минулого: справжня свобода вимагає внутрішнього вибору.

Після тривалої перерви в психологічній практиці Флореску 2021 року повернувся до професії. Він почав працювати психологом у груповій практиці системної та орієнтованої на розв'язання проблем терапії в Аарау, поєднуючи цю діяльність із письменством. Із 2023 року продовжує відповідну професійну підготовку.

Психологічна освіта відчутна в його художніх текстах, однак Флореску не

перетворює персонажів на ілюстрації до теорій. Його герої помиляються, зраджують, люблять, виживають і несуть у собі досвід попередніх поколінь. Письменника цікавить не тільки травма, а й внутрішня стійкість — здатність людини відновлюватися завдяки дружбі, солідарності, гумору та любові.

Флореску поєднує історичну документальність із насиченою, образною манерою розповіді. У його романах реальні події — війни, диктатури, депортації, революції та масові міграції — переплітаються з родинними легендами, пригодами й майже казковими епізодами. Великі історичні процеси він показує не через правителів, а через селян, робітників, емігрантів, митців і дітей.

Однією з головних тем його прози є дім. Для персонажів Флореску він не завжди збігається з місцем народження або державним кордоном. Дім може існувати в мові, пам'яті, родині чи стосунках з іншою людиною. Герої часто живуть між культурами й змушені самі створювати простір, до якого можуть належати.

Книжки Каталіна Доріана Флореску перекладено багатьма мовами. Письменник був учасником міжнародних літературних фестивалів, отримувач творчої стипендії та працював як запрошений автор у різних містах Європи й світу. У липні 2019 року він відвідав Львів у межах фестивалю "Місяць авторських читань".

Основними творами Каталіна Доріана Флореску є романи *Wunderzeit*, *Der kurze Weg nach Hause*, *Der blinde Masseur*, *Zaira*, "Якоб вирішує любити", *Der Mann, der das Glück bringt*, *Der Feuerturm* і *Matei entdeckt die Freiheit*, збірка оповідань *Der Nabel der Welt* та есеїстична книжка *Die Freiheit ist möglich*. Його творчість стала важливою частиною сучасної німецькомовної літератури про Східну Європу, еміграцію, історичну пам'ять і людську здатність зберігати надію.